

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Augustus og borgerkrigens triumf

Lange, Carsten Hjort

Published in:
Carlsbergfondet. Aarsskrift

Publication date:
2015

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Lange, C. H. (2015). Augustus og borgerkrigens triumf. *Carlsbergfondet. Aarsskrift*, 26-31.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

4

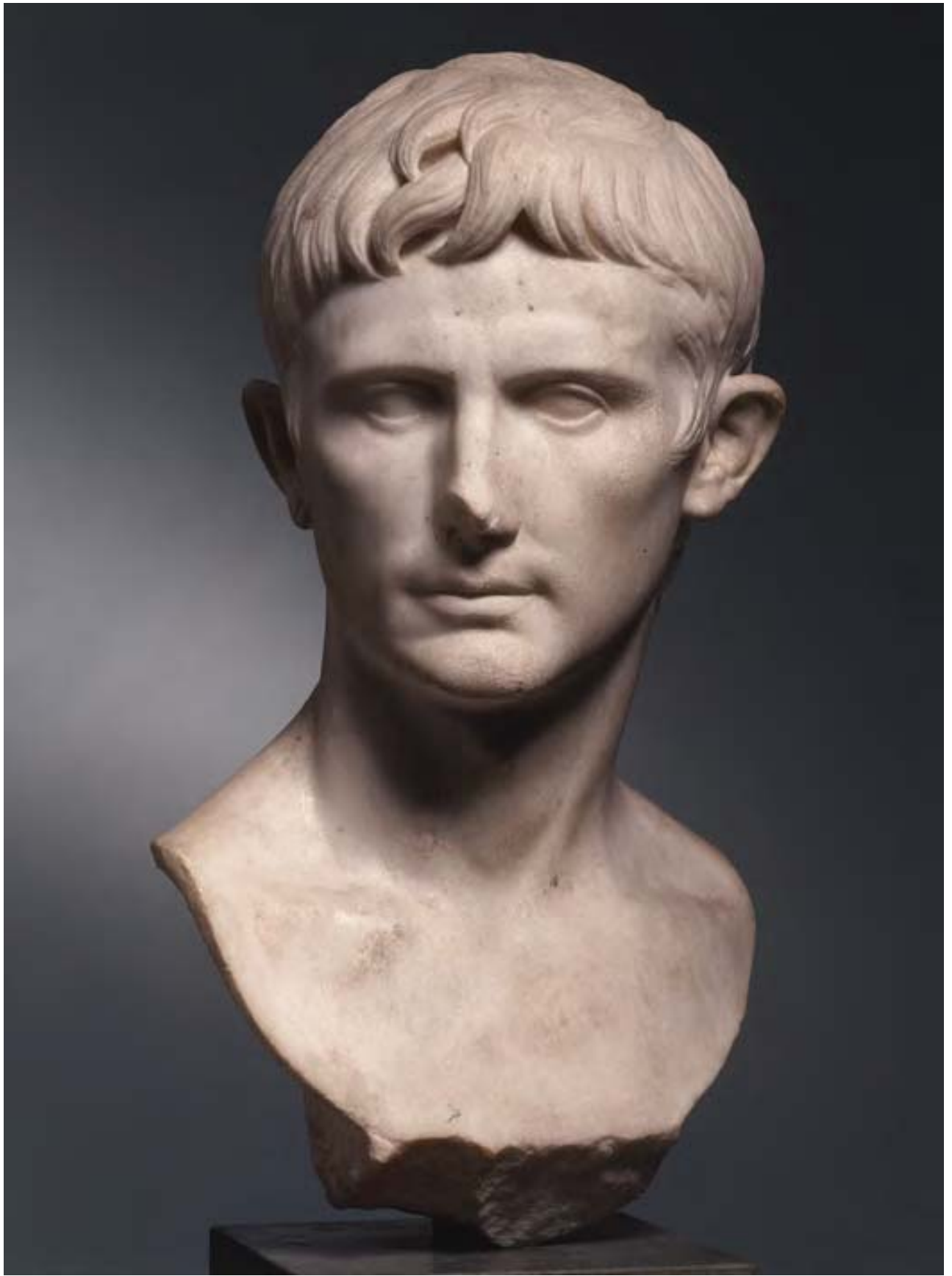
AUGUSTUS OG BORGER- KRIGENS TRIUMF

Af
CARSTEN HJORT LANGE
ADJUNKT, PH.D., INSTITUT
FOR KULTUR OG GLOBALE
STUDIER – HISTORIE, AALBORG
UNIVERSITET. MODTAGET
STØTTE TIL PROJEKTET
*TRIUMPH IN THE AGE OF CIVIL
WAR: THE ADAPTABILITY OF
ROMAN TRIUMPHAL
TRADITION.*

Konventionen om ikke at fejre en triumf efter en borgerkrig kom under pres i Senrepublikken, fordi en meget stor del af krigene i perioden var borgerkrige. Augustus kæmpede og sejrede i borgerkrigen, men ønskede samtidig at opnå den størst mulige ære en mandlig romer kunne opnå: At fejre en triumf. Løsningen viste sig at være ligetil og er fortsat synlig for os i dag, men er indtil nu blevet ignoreret i den internationale forskning: Jo mindre man sagde om fjenden, des mere sandsynligt var der tale om en borgerkrigsfjende.

Figur 1

Augustus blev født 23. september 63 f.v.t. Han adopteredes testamentarisk af Cæsar og kom derfor til at bære navnet Gajus Julius Cæsar Octavianus. Derfor kalder vi ham Octavian eller Unge Cæsar i stedet for Gajus Julius Cæsar. Fra 27 f.v.t. får han titlen Augustus. Hans fulde navn/titel er derefter IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS AUGUSTUS. Han var den evigt sejrende general, søn af den guddommelige Cæsar, og dermed også tættere på guderne end andre dødelige. Augustus kendes let på statuer og buster grundet krøllerne i pandehåret, som minder om en krabbeklo. Han dør 19. august 14 e.v.t. Ny Carlsberg Glyptotek.

“

... en borgerkrigstriumf blev accepteret, så længe man samtidig kunne fremvise en fremmed fjende, reel eller opfundet til lejligheden.

”

“

Ved at sige så lidt som muligt om fjenden kunne Unge Cæsar fejre en borgerkrigstriumf, som var det en triumf over en fremmed stat.

”

Senrepublikken, dvs. perioden fra 133 f.v.t. og frem til Unge Cæsars sejr ved Actium og Alexandria i 31 og 30 f.v.t., var i ekstrem grad præget af borgerkrige, vold og uro. Afslutningen af denne uoprægede periode tilfaldt Unge Cæsar — han bragte fred og stabilitet til Rom efter generationers borgerkrig (figur 1). I *Res Gestae*, en indskrift, der omtaler hans bedrifter for den romerske stat, skriver Augustus i kapitel 13 "... når der gennem sejre er opnået fred i hele romerfolkets magtområde." Den omtalte fred vises også på det augustæiske fredsalter, Ara Pacis, i Rom (figur 2). Fred var produktet af en romersk sejr, i dette tilfælde Unge Cæsars sejre over både interne og eksterne fjender.

Udforskningen af den romerske triumf har stor international bevågenhed disse år. Centrale kilder siger, at man ikke måtte fejre en triumf efter en borgerkrig (se især Valerius Maximus 2.8.7). Den moderne forskning har hidtil fulgt denne konvention, selvom den delvist modsiger vores kildemateriale. Transformationen af den politiske orden i det sidste århundrede f.v.t. medførte en tilsvarende transformation af det romerske sejrstritual. Der er en klar modstand mellem den traditionelle forventning om, at en triumf gives, efter at Roms ydre fjender er besejret, og de store generalers ønske om at give fuldt udtryk for deres prestige og karisma samt at legitimere deres magt. Ved nærmere eftersyn tyder meget således på, at en borgerkrigstriumf blev accepteret, så længe man samtidig kunne fremvise en fremmed fjende, reel eller opfundet til lejligheden. Alternativt forsøgte triumfatoren at sige så lidt som muligt, dvs. fjenden blev ikke nævnt ved navn. Dette betød imidlertid ikke, at borgerkrigen blev forsøgt neddysses, men at man udviklede et fleksibelt syn på den ændrede verden. Borgerkrig var en integreret del af perioden, og derfor blev den helt naturligt inkorporeret i den romerske triumf. Dette ses tydeligt med Cæsars triumf efter Munda i 45 f.v.t., triumfen givet til Decimus Brutus efter Mutina i 43 f.v.t., samt Unge Cæsars triumf efter Actium (se Lange, C.H. (2013) "Triumph and Civil War in the Late Republic", *Papers of the British School at Rome* 81, 67-90). Forskningsmæssigt er der her tale om et nybrud — som del af en tendens, der forsøger at forklare borgerkrigenes enorme indvirkning på perioden.

I 44 f.v.t. blev Julius Cæsar myrdet. Efter endnu en urolig periode med borgerkrig indgik Unge Cæsar sammen med Marcus Lepidus og Marcus Antonius det såkaldte andet triumvirat i 43 f.v.t. De delte magten i Rom mellem sig og definerede deres egen opgave som todelte: De ville hævne mordet på Cæsar samt afslutte borgerkrigene. Den første del af opgaven blev allerede løst i 42 f.v.t. ved slaget ved Fi-

Figur 2

Det såkaldte Tellusrelief fra Det Augustæiske Fredsalter. Fredsalteret gives til kejseren som æresbevisning, i forbindelse med at Augustus havde skabt fred i Gallien og Spanien i 13 f.v.t. Der er uenighed om, hvilken kvindelig guddom der er afbilledet på relieffet, men Moder Jord (Tellus) er en god mulighed. Relieffet viser overflod, resultatet af den fred, Augustus skabte, og som bærer hans navn: *Ara Pacis Augustae*. Foto: Luca Cerabona/Sfinx

lippi i Grækenland, hvor Cæsars drabsmænd blev slået. Borgerkrigen var imidlertid ikke endeligt afsluttet, fordi Sextus Pompejus, søn af Pompejus den Store, angreb Italiens kyster og med udgangspunkt i sin base på Sicilien stoppede kornskibene fra Egypten. Efter at Sextus Pompejus led nederlag i 36 f.v.t. fastslog Unge Cæsar, at han havde endt den interne konflikt i Rom. Borgerkrigene var afsluttet. Samtidig blev triumfen dog fejret *ex Sicilia* — Sextus Pompeius blev ikke nævnt, men heller ingen fremmed fjende.

Triumvirerne kunne dog ikke enes, og i 32 f.v.t. endte uenigheden med, at Antonius blev frataget den triumvirale magt, samt at Rom erklærede krig mod den egyptiske dronning Kleopatra. Unge Cæsar fremstillede de efterfølgende begivenheder på denne måde: Da Antonius valgte at hjælpe Kleopatra mod den romerske stat, indledte Antonius hermed en ny runde af borgerkrigen. Denne konflikt endte med, at Unge Cæsar vandt over Antonius i søslaget ved Actium i det nordvestlige Grækenland

Figur 4-5

Konstantins triumfbue i Rom er opført efter slaget ved den Milviske Bro i 312 e.v.t. Ordet triumfbue stammer fra 3. årh. e.v.t., men siden Augustus er triumfbuer nært forbundet med triumfer og triumflignende begivenheder. Konstantins triumfbue er en genbrugs-triumfbue, dvs. store dele af den kommer oprindeligt fra andre monumenter fra tidligere kejsere. Den mellemste panelrække er dog konstantinsk. Panelerne viser bl.a. belejringen af Verona og slaget ved det Milviske Bro. Her ses utvetydigt romerske soldater, der kæmper mod hinanden. De er tydeligvis iført de samme uniformer og har de samme våben. Foto: Carsten Hjort Lange

i 31 f.v.t., hvorefter han indtog Alexandria i 30 f.v.t. Kleopatra og Antonius begik ved samme lejlighed selvmord. Unge Cæsar erobrede således både Egypten og afsluttede på ny borgerkrigene. I *Res Gestae* kapitel 34 skriver Augustus, at borgerkrigene ikke kun er afsluttet, men at borgerkrigen som fænomen er uddød. Dette kom naturligvis ikke til at holde stik, men meget mere interessant er det, at Augustus overhovedet omtaler borgerkrigen, et i princippet klart negativt fænomen.

I 29 f.v.t. fejrede Unge Cæsar tre triumfer: Den første over Illyrien, dernæst for sejren over Actium og sidst for sejren over Egypten. Unge Cæsar fejrede med andre ord afslutningen af den samme krig to gange. Efter sejren ved Actium byggede senatet en triumfbue i Unge Cæsars ære i Rom. Buens indskrift lyder:

”Det romerske senat og folk til *imperator* Cæsar, søn af den guddommelige Julius, konsul for femte gang, udpeget konsul for sjette gang, *imperator* for syvende gang, efter at staten var blevet reddet.” (CIL VI 873).

Normalt omtales fjenden altid i forbindelse med sejr og triumfer. Kleopatra var fjenden i den alexandriske triumf, men Antonius kunne ikke umiddelbart overtage hendes plads i Actium-triumfen, og derfor valgte Unge Cæsar at sige så lidt som muligt. Senere i romersk historie gentager borgerkrigsproblematikken sig, nemlig efter slaget ved den Milviske Bro i 312 e.v.t. Fjenden Maxentius er ikke nævnt ved navn på Konstantins triumfbue, men de konstantinske paneler viser bemærkelsesværdigt nok en borgerkrig: De viser utvetydigt romerske soldater, der kæmper mod hinanden. De er iført de samme uniformer og har samme våben (figur 4-5). Ingen fremmed fjende er nævnt, da der er tale om en borgerkrigstriumf.

Unge Cæsar bygger også et sejrmonument ved Actium, dedikeret i 29 f.v.t. (figur 3). Der er tale om et terrassemonument, hvor der oprindeligt har været en søjlegang og et alter øverst, samt en monumentalindskrift på latin nederst, foruden skibssnab-

ler fra fjendens skibe. Monumentets indskrift omtaler, at Unge Cæsar sejrede i den krig, han udkæmpede for staten — *res publica* — i området. Igen ignoreres fjenden, men krigens positive resultat, nemlig freden, er nævnt:

”*Imperator* Cæsar, søn af den guddommelige Julius, efter sejren i krigen, som han førte på vegne af staten i denne region, da han var konsul for femte gang og *imperator* for syvende gang, efter at freden var sikret til lands og til vands, ...” (Murray, W.M. & Petsas, P.M. (1989) *Octavian's Campsite Memorial for the Actian War*, Philadelphia).

Når man ser på indskrifterne, falder det altså i øjnene, at fjenden i ingen af tilfældene ikke er omtalt ved navn. På denne måde kunne Unge Cæsar påstå, at han havde afsluttet borgerkrigene for derigennem at have bragt freden, samtidig med at han gennem sejr havde gjort sig fortjent til en triumf. Ved at sige så lidt som muligt om fjenden kunne han fejre en borgerkrigstriumf, som var det en triumf over en fremmed stat. Samtidig kunne han med rette hævde at have afsluttet borgerkrigene. At fejre en triumf handlede i høj grad om magt, men samtidig skulle triumferne altid retfærdiggøres.

Figur 3
Resterne af Unge Cæsars sejrmonument fra Nicopolis, bygget af Unge Cæsar og dedikeret i 29 f.v.t. til Mars og Neptun, til ære for sejren ved Actium. Der er tale om et terrassemonument, hvor der oprindeligt har været en søjlegang og et alter øverst, samt en monumentalindskrift på latin nederst, foruden skibssnabler fra fjendens skibe. Forrest ses resterne af monumentets indskrift, der omtaler, at Unge Cæsar sejrede i den krig, han udkæmpede for staten i området. Meget atypisk er ingen fjende omtalt, hvorimod resultatet af sejren, nemlig freden, er nævnt. Foto: Dan Diffendale/Sfinx